

Kuupäev:

07-2020

URL:

<https://europa.eu/!jk99nJ>

See aruanne on kolmas ühiste uurimisrühmade hindamisaruanne, mille on ühiste uurimisrühmade võrgustik avaldanud alates 2014. aastast. Aruandes on kaks peatükki.

1. peatükis on mitteammendav ülevaade **ühiste uurimisrühmade töötajate poolt 2017. aasta novembrist 2019. aasta novembrini täidetud 99 hindamisvormi tulemustest.**

2. peatükis käsitletakse Eurojusti kogemusi kolmandate riikide ühiste uurimisrühmadega.

Kommenteeritud kokkuvõttes on ülevaade aruande peamistest praktilistest järeldustest – kogemusest ja leitud parimatest tavadest.

Ühiste uurimisrühmade hindamise tulemused

(a) Ühise uurimisrühma moodustamine

Tuvastatud eriprobleemid:

- asjakohastes riikides ei toimu hetkel uurimisi;
- ühiste uurimisrühmade asjaomaste partnerite tuvastamine, kui juhtum on seotud rohkem kui kahe riigiga;
- ühises uurimisrühmas osalemise teostatavus ja valmisolek;
- vastumeelsus ühineda mitmepoolse ühise uurimisrühmaga, kui see hõlmab riike, kellel puuduvad otsesed seosed oma vastavate uurimiste vahel;
- lahknevad tegevusprioriteedid / uurimiste eri tasemed kaasatud riikides;
- ühiste uurimisrühmade asjaomaste partnerite tuvastamine, kui riigi tasemel toimub mitu kriminaalmenetlust, mida ei saa liita;
- ühise uurimisrühma kohene moodustamine, kui ühise uurimisrühma moodustamise otsus tehakse meetmete võtmise eeldatava aja lähedal.

Parim tava:

- ühises uurimisrühmas osalevate riikide või riigi ametiasutuste varasem kogemus kui töövahendiga;
- lihtmenetluse kokkulepe seoses ühise uurimisrühma liikmete vahetumisega;
- ühiste uurimisrühmade riiklike ekspertide (koordinaatorite) toetav roll rühma tegevuse alustamisel;
- ühise töökeele kasutamine ühise uurimisrühma kokkuleppe kavandi arutamisel;
- ühise uurimisrühma ingliskeelse kokkuleppe vastuvõtmine riigisisestes menetlustes (tõlget ei nõuta);
- arutelu ühise uurimisrühma moodustamise ajal, kuidas ja kes (Europol või riigi ametiasutused) teeb operatiivanalüüsi;
- õiguslike ja praktiliste küsimuste varajane selgitamine juba enne ühise uurimisrühma etappi; Eurojusti kaasamine, et saada abi ja nõu.

(b) Tegevusetapp

Tuvastatud eriprobleemid:

- keelekõikumused, eelkõige ajapuudus ja tõlkijate vähesus suurte tõlkemahtude või haruldasemate keelte korral;
- vastuse koordineerimine sellistele vastastikuse õigusabi / Euroopa uurimismääruse taotlustele, mille üks ühise uurimisrühma liige on saanud ühise uurimisrühma raames kogutud tõendite jagamiseks;
- ühise uurimisrühma liikmete uurimiste erinevad kohustuslikud tähtajad, mis võivad häirida tegevust;
- Euroopa vahistamismääruste täitmisest keeldumine vanglatingimuste tõttu;
- ohvrite ja tunnistajate ülekuulamist käsitlevate õiguslike nõuete erinevused.

Parim tava:

- ühises uurimisrühma ühes riigis töötavate kontaktametnike roll ühise uurimisrühma teises riigis: igapäevane teabevahetus, õigussüsteemi eripära ning kultuuri- ja ühiskondliku tausta põhjalikum mõistmine;
- ühiste/jagatud uurimismeetodite ja -vahendite kasutamine kaasatud riikide õiguskaitseasutuste vahel;
- rühmategevuse nähtavus vahistatud kahtlusalustele;
- juhtumi tulemuse seisukohast kasulike eriekspertide kaasamine (inimkaubanduse tõkestamise riiklik koordinaator, Interpol, vabaühendused);
- inimkaubanduse ohvrite toetamise/kaitse ühisstrateegia rakendamine (valdkondadevaheline lähenemisviis, sh vabaühendused ja justiitsministeeriumid);
- piirialal toimuva uimastikaubanduse juhtumite ühise jälgimise ja sekkumiste reaajas analüüsimise lisaväärtus;
- pidev osalemine aruteludes, et selgitada eri riikide õigussüsteeme ja -nõudeid;
- võimalus kasutada sama tõlki/tõlkijat ühise uurimisrühma kogu tegevuse vältel (pealtkuulatavate telefonikõnede tõlkimine, suuline tõlge koosolekutel), et anda juhtumist parem ülevaade ja soodustada tõhusat koostööd;
- vahetatud teabe ja tõendite hea protokollimine (kasutades ühise uurimisrühma logi).

Süüdistuse esitamise etapp

Parim tava:

- jätkuv koostöö süüdistuse esitamise etapis – õigusabitaotluses viidatakse lõpetatud ühisele uurimisrühmale;
- jätkuv koostöö ühises uurimisrühmas, et käsitleda praktilisi/õiguslikke/operatiivseid küsimusi süüdistuse esitamise etapis.

Eurojusti kogemused töötamisel ühistes uurimisrühmades kolmandate riikidega

- Ühiseid uurimisrühmi peetakse õiguslikes koostöös kolmandate riikidega üha väärtuslikumaks vahendiks. 2019. aasta lõpuks olid juba 20 ELi liikmesriiki saanud kogemusi töötamisel kolmandate riikide osalusega ühistes uurimisrühmades. Eurojusti tegevusest ilmneb, et seni on loodud 74 ühist uurimisrühma, mille liikmeks on üks või mitu kolmandat riiki.
- Enamik kolmandate riikide osalusega ühiseid uurimisrühmi loodi Euroopa Nõukogu 1959. aasta konventsiooni teise lisaprotokolli artikli 20 alusel. Ühiste uurimisrühmade loomise õigusliku alusena kasutati ka rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse ÜRO konventsiooni artiklit 9.
- Eurojusti ülemaailmne võrgustik on aidanud märkimisväärselt kaasa kontaktide loomisele varases etapis ja soodustanud ühiste uurimisrühmade edukat loomist kolmandate riikidega. Selles on olnud oluline roll eelkõige Eurojusti lähetatud sideprokuröridel. Ühiste uurimisrühmade edukas loomises on osalenud ka mitu Eurojusti kontaktpunkti.
- Eurojust andis operatiivabi kolmandate riikide osalusega ühiste uurimisrühmade kogu elutsükli jooksul. Eurojusti koordineerimiskoosolekud on väärtuslik platvorm, et arutada juhtumi sobivust ühise uurimisrühma loomiseks, koostada ühise uurimisrühma leping ja otsustada, kuidas edasi toimida. Üha rohkem kolmandate riikide osalusega ühiseid uurimisrühmi on saanud toetust ka Eurojusti ühiste uurimisrühmade rahastusest. Riikide ametiasutused võiksid kaaluda Eurojusti koordineerimiskeskuse loomist, et toetada ühismeetmete päevi, sh kui juhtumiga on seotud üks või mitu kolmandat riiki.
- Hea, korrapärane ja tõhus teabevahetus (ideaaljuhul ühises töökeeles) on ühise uurimisrühma raames tehtava eduka koostöö olulisim aspekt, olenemata sellest, kas uurimisrühmas osaleb kolmas riik või mitte. Kolmandate riikide osalusega ühistes uurimisrühmades arutatud konkreetsed küsimused käsitlesid ühise uurimisrühma lepingu konkreetseid klausleid, mis kajastasid riiklike õigusnõudeid, tõendite kogumise eri standardeid ja eeskirju ning kohtualluvuse küsimusi ja õiguslikke võimalusi menetluse üleandmiseks varases etapis.
- Ühise uurimisrühma loomata jätmise põhjused olid sageli samad kui üksnes ELi liikmesriikidega seotud juhtumite korral, näiteks olid juhtumid otsuse tegemiseks alles algetapis või uurimise/süüdistuse esitamise muus etapis/lõppjärgus. Kolmanda riigi võimaliku kaasamise spetsiifilised tegurid hõlmasid ka erinevaid avalikustamiseskirju, ühise uurimisrühma loomise ühtse õigusliku aluse puudumist ja koostöövormina vastastikuse õigusabi kasutamise eelistamist.